

LAPSET JA NUORET

Lapset

Avaintavoite/ kehittämiskohde	Tavoitetila	Toimintatapa	Seuranta	Vastuutaho	Toteutuma
Ehkäisevä työ Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja turvallinen lapsuus	Sikiön kehitys turvataan raskauden aikana ilman päihteiden tai tupakan aiheuttamia haittoja.	<ul style="list-style-type: none"> – Yleinen informaatio – Audit-testit äitiysneuvolassa – Tarvittaessa päihteidenkäytön puheeksiotto ja hoitoonohjaus – Tukea tupakoinnin lopettamiseen – Perheen psyykkisen hyvinvoinnin kartoitus – Voimavaralomake – Tarpeen mukaan BDI-EPDS-lomake 	Toimintakertomukset	Äitiysneuvola Ohjaus varhaisen tuen psykiatriselle sairaanhoitajalle	
	Mielensterveyttä tuetaan ja/tai päihdekysymykset otetaan puheeksi vanhempien kanssa lapsiperheiden peruspalveluissa.	<ul style="list-style-type: none"> – Varhaiskasvatuksen varhaiskasvatus-suunnitelmakeskustelut vanhempien kanssa – Koulujen vanhempainvartit – Laajoissa terveystarkastuksissa neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa – Tarvittaessa tarjotaan varhaisen tuen perhetyötä perheille. 	<ul style="list-style-type: none"> – Varhaiskasvatuksen tilastot – Toimintakertomukset – Tilastot laajoista terveystarkastuksista 	<ul style="list-style-type: none"> – Varhaiskasvatus – Koulut – Lastenneuvola – Kouluterveydenhuolto – Äitiysneuvola – Varhaisen tuen psykiatrisen sairaanhoitaja 	

	Lapset otetaan aina puheeksi vanhemman saadessa mielenterveys- tai päihdepalveluita.	Edelleen kehitetään yhteistyötä aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kanssa. Lapsista keskustellaan lähtökohtana tukea lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta		<ul style="list-style-type: none"> – Perhekeskus – Päihdepalvelut – Mielenterveyspalvelut – Perheasiain neuvottelukeskus 	
	Ylisukupolvisia ongelmia vähennetään ja riskiryhmiin kuuluvia perheet saavat apua varhaisessa vaiheessa.	<p>Lapsen ja vanhempien voimavarat kartoitetaan ja palvelutarve arvioidaan. Varhaisen tuen perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu saadaan tarvittaessa nopeasti perheen avuksi.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vanhemman neuvo -ryhmät eroperheiden vanhemmille – Trappan -toiminta perheväkivaltaa kokeneille lapsille – Näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönotto, muun muassa Ihmeelliset vuodet. <p>Vapaa-aikatoimen tarjoamat palvelut lapsille, esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> – leiritoiminta 	<ul style="list-style-type: none"> – Vanhempien päihteiden käytöstä ja vanhempien psyykkisistä ongelmista johtuvien lastensuojelu-ilmoitusten määrän seuranta – Muut tilastot 	<ul style="list-style-type: none"> – Lastenneuvola – Kouluterveydenhuolto – Lapsiperheiden sosiaalityö – Varhaisen tuen palvelut – Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi 	

		<ul style="list-style-type: none"> – retket – perhetapahtumat. 			
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden vahvistaminen ja yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kanssa	Lapset saavat tarpeenmukaiset palvelut kohtuullisessa ajassa.	<ul style="list-style-type: none"> – Koulutusyhteistyö HYKS lastenpsykiatrian kanssa koskien yhteisiä henkilökunnan koulutustilaisuuksia – Konsultaatioiden lisääminen – Yhteistyö HYKS lastenpsykiatrian kanssa – Kehittämiskokoukset. 	<ul style="list-style-type: none"> – Toimintakertomukset – HYKS lastenpsykiatrian tilastot – Alueellinen seuranta, Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveysryhmä 	Perusturvakeskus	

LAPSET JA NUORET

Nuoret

Avaintavoite/ kehittämiskohde	Tavoitetila	Toimintatapa	Seuranta	Vastuutaho	Toteutuma
<u>Ehkäisevä työ</u> Nuorten tasapainoinen kehitys ja riittävä elämäntilanne	Nuorten elämäntilannetta ja itsetuntoa vahvistetaan.	<ul style="list-style-type: none"> – Riskinuorten varhainen tunnistaminen – Riittävä yksilöity tuki monialaisena yhteistyönä, muun muassa Ohjaamon toiminta 		Nuorisotyö Etsivä nuorisotyö Ohjaamo	
	Nuorten päihteettömiä elämäntilanteita edistetään ja päihteiden käyttöä vähennetään.	Asenteisiin vaikuttaminen: <ul style="list-style-type: none"> – Hubu -mittaukset ja tiedotustilaisuudet – Päihdevalistustilaisuudet koulussa 	<ul style="list-style-type: none"> – Kouluterveyskyselyn indikaattorit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa ○ Kokeillut laittomia huumeita 	Koulut Perusturvakeskus	

		<ul style="list-style-type: none"> – Päähteettömät ryhmät kouluissa – Ehkäisevän päihdetyön vuosikello – Kokemusasiantuntijoiden vierailut kouluissa 	<ul style="list-style-type: none"> – Toimintakertomukset – Lasten ja nuorten hyvinvointikertomus 	Koulut Nuorisotyö	
	Vähennetään nuorten tupakointia.	Kouluissa puututaan aktiivisesti nuorten tupakointiin koulujen ohjeistuksen mukaisesti	<ul style="list-style-type: none"> – Kouluterveyskyselyn indikaattori: <ul style="list-style-type: none"> ○ Päivittäin tupakoivat oppilaat ja opiskelijat 	Koulut	
	Positiivista mielenterveyttä edistetään ja varhaista tukea annetaan.	<ul style="list-style-type: none"> – Chillaa -sovellus nuorten ahdistuksen vähentämiseksi – Ryhmätoiminta – Yhteisöllinen oppilas- ja opiskelijahuolto – Oppilaiden laajat terveystarkastukset 	<ul style="list-style-type: none"> – Kouluterveyskyselyn indikaattorit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus ○ Ei yhtään läheistä ystävää ○ Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä 	Nuorisotyö Oppilashuolto	
	Koulukiusaamisessa sovelletaan nollatoleranssia.	<ul style="list-style-type: none"> – Tukioppilastoiminta – KiVa Koulu -toiminta – Koulujen toimintasuunnitelmat kiusaamisen ehkäisemiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> – Kouluterveyskyselyn indikaattori: <ul style="list-style-type: none"> ○ Koulukiusaaminen 	Koulut Oppilashuolto	
	Perheet tukevat toisiaan vanhemmuudessa.	Tuetaan perheiden verkostoitumista ja vertaisryhmätoimintaa.	Toimintakertomus ryhmien toiminnan osalta	-Perhekeskus	

		Vanhemmille järjestetään vanhempainiltoja ja teemailtoja.		- Koulut	
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen vahvistaminen ja yhteistyön lisääminen	Nuori saa helposti tarvitsemansa palvelut.	<ul style="list-style-type: none"> - Toimiva yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhuolto - Koulujen päihdeohjelma on jalkautettu ja toimii - Etsivä nuorisotyö - Koulukuraattorit ja koulupsykologit - Päihdepalvelut - Perheneuvola - Psykiatrinen sairaanhoitaja <p>Nuori saa tarvitsemansa palvelut mahdollisimman pitkään normaalissa arkiympäristössä</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Oppilashuolto - Perhekeskus 	
	Nuorten auttamiseksi perustason ja erikoissairaanhoidon yhteistyö on saumatonta	<ul style="list-style-type: none"> - Sujuvat konsultaatiokäytänteet - Varhais-OPS (varhainen lyhytkestoinen ostopalvelupsykoterapia) - IPC-terapiamalli masennuksen hoitoon - HYKS-Varhain työntekijä - Koulutuksellinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> - Osavuosikatsaukset - Toimintakertomukset - HYKS nuorisopsykiatrian Uudenmaan avohoidon toimintakertomus - Yhteistyöpalaverit HYKS nuorisopsykiatrian kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - Perusturvakeskus - Lasten ja nuorten palvelupäällikkö 	

		– Nuorten mielenterveystalon ja sen omahoito-ohjelmien aktiivinen käyttö	– Porvoon sairaanhoitoalueen lasten ja nuorten mielenterveyden ohjaustyöryhmä		
--	--	--	---	--	--

TYÖIKÄISET

Avaintavoite/ Kehittämiskohde	Tavoitetila	Toimintatapa	Seuranta	Vastuutaho	Toteuma
<u>Ehkäisevä työ</u> Mielenterveys- ja päihdepalvelujen varhaisen saatavuuden turvaaminen, hoidontarpeen arviointi ja tunnistaminen, oikealle hoitopolulle ohjaus oikeaan aikaan	Vahvistetaan asiakkaan ja omaisen tietämystä päihdehaitoista ja mielenterveyden ylläpitämisestä sekä tiedotetaan avunsaannin mahdollisuuksista asiakkaan omassa elinympäristössä.	1) Audit-kyselyn systemaattinen käyttö terveystarkastuksissa <ul style="list-style-type: none"> ○ Vakioidut arviointimittarit ○ Tilannekartoitus työterveyshuollon tarkastuksessa 	– AvoHilmon tilastointitiedot – Tilastotiedot (Spat-koodi)	– Vastaanotot – Työterveydenhuoltopalvelut – Aikuisten sosiaalityö – Perustason mielenterveyspalvelut – Henkilöstötoimisto – Esimiehet – Pajat	
Turvallisuuden tunteen ylläpitäminen ja/tai lisääminen: oma ja muiden turvallisuus (huomioidaan lähi-	Luodaan luottamuksellinen ja jatkuvuuteen perustuva asiakas- tai hoitosuhde.	2) Ryhmätoiminta	Pidetyt ryhmätapaamiset	– Psykiatrinen sairaanhoitaja – Päihdesairaanhoitaja	
		Motivoiva haastattelu	– Jatkuvaa työhön kuuluvaa toimintaa	– Työikäisten prosessin työntekijät	

ja perheväkivallan ohjelma) Syrjäytymisen varhainen ehkäisy			– Koulutustarpeen arviointi vuosittain	– Työterveyshuollon henkilöstö – Vastaanottopalvelut – Aikuisten mielenterveys- ja päihdehuolto-palvelut	
		Lisätään puheeksi ottoa ja varhaista puuttumista tai käytetään Mini-interventioita.	Työntekijöiden oman työn arviointi vuosittain	Työikäisten prosessin työntekijät	
Tupakoinnin vähentäminen koko prosessin aikana mukana työhön kuuluvana osana	Savuttomuutta edistetään. – Savuton työpaikka (kaupunki) – Yritysten omat prosessit	Savuttomuutta edistävä työote muun muassa informoimalla omahoitosivustoista ja hyödyntämällä Terveyskylä.fi -sivustoa.	Laadullinen arviointi, myös arvio tupakoimattomuuteen johtamisesta kunta- ja yritystasolla	– Tupakkahoitaja yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa – Päihdehoitajat	
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen vahvistaminen ja yhteistyön lisääminen sekä monialaisen osaamisen vahvistaminen	Henkilöstön taidot asiakkaiden kohtaamisessa ja mielenterveys- ja päihdeasioiden varhaisessa vaiheessa paranevat	Luodaan selkeitä hoitopolkuja ja yhteystietoja.	Tiedot päivitetään vuosittain.	Vastaanotot: – Ensiapu – Työterveydenhuolto – Aikuisten vastaanotto – Mielenterveys- ja päihdehuolto-palvelut	
	Asiakkaat löytävät varhaisen avun	Hoitopolut ja auttavat palvelut ovat helposti saatavilla ja ajantasaisia	Vuosittainen arvio toteutumasta	Asianomaiset yksiköt:	

	palveluista (itse tai ohjattuna).	(paperiset ja sähköiset versiot)		<ul style="list-style-type: none"> – Mielenterveys- ja päihdehuolto-vastaanotot – Pajat – Kolmas sektori <p>Koordinaattori toimii kokoajana.</p>	
	Vahvistetaan omaisten merkitystä ja jaksamisen vahvistamista – omaisten omat ryhmät.			<ul style="list-style-type: none"> – Omaiset mielen-terveystyön tukena – Neuvottelukunta – Klubitalon kanssa tehtävä yhteistyö – Kokemusasiantuntijoiden käyttö työn voimavarana <p>Koordinaattori toimii tiedon kokoajana.</p>	

SENIORIT

Avaintavoite/ kehittämiskohde	Tavoitetila	Toimintatapa	Seuranta	Vastuutaho	Toteutuminen
<u>Ehkäisevä työ</u> Ikääntyvien hyvinvoinnin edistäminen	1) Ikääntyvät saavat mielenterveys- ja päihdekysymyksiin liittyvää tietoa ja palveluohjausta matalalla kynnyksellä.	Henkilökunnalla on tarjolla ajantasaista tietoa päihde- ja mielenterveyspalveluista kunnassa ja niiden saavuttamisesta sekä tarvittaessa taito tehdä tai ohjata tekemään ikääntyvien	Tiedot päivitetään vuosittain.	<ul style="list-style-type: none"> – Palveluvastaava – Kotihoidon vastaavat – Senni-palveluohjaus 	

		<p>Audit- tai BDI-kysely tai muita työtä helpottavia kyselyjä.</p> <p>Senni tarjoaa palveluneuvontaa ja ohjausta arkisin kello 9–12.</p>			
	2) Ikääntyvien hoito- ja palvelusuunnitelmat ovat hyvinvointia tukevia.	<p>Kotihoidon hyvinvointia edistävillä kotikäynneillä otetaan aina puheeksi mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön liittyvät asiat</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkoholin käytön <ul style="list-style-type: none"> ○ määrä ○ laatu ○ tiheys – mielenterveysasiat kuten esimerkiksi yksinäisyyden tunne. <p>Kartoitetaan, miten voidaan ajoissa löytää riskiryhmässä olevat iäkkäät ja antaa heille tukea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kotikäyntien määrä – Tehdyt Audit-kyselyt – BDI-seulat 	<ul style="list-style-type: none"> – Palveluohjaaja – Sosiaaliohjaaja – Kotihoito – Senioripalvelukeskus 	
	a) Liikkumisen tukeminen edistää ikääntyvien mielenterveyttä.	<p>Ikääntyneiden liikkumista ja ryhmätoimintoja edistetään kotikäynneillä ja ryhmätapaamisissa sekä vapaaehtoisvoimin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kotikäyntien määrät – Pidettyjen ryhmien teemat <ul style="list-style-type: none"> ○ ulkoilu ○ tasapaino 	<ul style="list-style-type: none"> – Kotikuntouttajat – Ryhmän vetäjät 	

		Senni-palveluohjaus antaa tietoa liikkumista tukevista palveluista.	<ul style="list-style-type: none"> ○ lihaksia vahvistava jumppa jne. 		
	b) Ikääntyvien palvelusuunnitelmat vahvistavat myös omaisyhteistyötä, voimavara-lähtöisyyttä ja vertaistukea.	Yleisötilaisuudet: <ul style="list-style-type: none"> – Kyläillat – Senioreiden infotapahtumat – Terveyslunnot – Sydänviikon tapahtumat – Vanhusviikon tapahtumat – Muut tapahtumat 	<ul style="list-style-type: none"> – Toteutuuko vai ei – Kävijämäärä – Asiakaspalaute 	Senioripalvelukeskus	
	3) Ikääntyvien ja heitä hoitavan henkilöstön tietous mielenterveys- ja päihdeasioista sekä niiden ehkäisystä lisääntyy.	Kotihoidon mielenterveys- ja päihdeasiakkaan hoitonohjausopas on käytössä.	Laaditaan palveluopas 2018–2019 (päivitetään vuosittain).	<ul style="list-style-type: none"> – Senioripalvelukeskus – Kotihoito <ul style="list-style-type: none"> ○ päihde- ja mielenterveyden vastuuhoidajat 	
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen vahvistaminen sekä yhteistyön ja tietoisuuden lisääminen	Ikääntyvien avunsaanti mielenterveys- ja päihdeasioissa paranee ja palveluntarvitsijat saavat tukea omissa elinympäristöissään.	Koulutus: <ul style="list-style-type: none"> – Lääkkeet ja alkoholi – Puheeksi ottamisen koulutus – Toimivat yhteyshenkilöt kotisairaanhoidoalueelle, jotka perehtyvät mielenterveystyö- ja 	Vuosittainen koulutussuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> – Senioripalvelukeskus – Kotihoito – Kotihoidon päihdehuoltoon ja mielenterveyteen erikoistuneet lähihoitajat ja sosiaaliohjaaja 	

		<p>päihdeasioihin ja pitävät ne ajan tasalla</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kehitetään omatyöntekijäjärjestelmä kotihoidon päihde- ja mielenterveysasiakkaille – Konsultointimahdollisuuden kartoittaminen <ul style="list-style-type: none"> ○ päihdepalvelut ○ psykiatrinen sairaanhoitaja 			
		<p>Moniammatillinen toimintamalli:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Seurakunta – A-Klinikka – Psykiatrinen sairaanhoitaja – Kolmas sektori – Sosiaalitoimi <ul style="list-style-type: none"> ○ Esimerkiksi Mentera ja omaiset mielenterveystyön tukena. <p>Kartoitetaan, miten voidaan kehittää yhteistyötä mielenterveys- ja päihdepalvelujen ja senioripalvelun välillä (esimerkiksi kotiin viettävät</p>	<p>Yhteistyökokoukset ja koulutukset mielenterveys- ja päihdehuoltopalvelujen kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Senioripalvelukeskus – Kotihoito – Sosiaaliohjaaja 	

		<p>palvelut, kokemusasiantuntijat ja tukihenkilöt).</p> <p><u>Koulutus:</u> Vähintään yksi kotihoidon työntekijä koulutetaan vuosittain ikääntyvien päihde- ja mielenterveysasioihin. Koulutuksen saaneet opastavat ja konsultoivat työtovereita.</p>	Toteutuneet koulutukset	<ul style="list-style-type: none"> – Senioripalvelukeskus – Kotihoito – Sosiaaliohjaaja 	
	Henkilöstö tekee yhteistyötä sopimalla työmalleista ja työtavoista.	Mielenterveystyön ja päihdetyön toimijoita kutsutaan vanhuspalvelujen yhteistyötapaamisiin vähintään kerran vuodessa (ks. yllä).		Päälliköt	